

მეცნიერება

მწყემსმან კეთილმან სული
თვისი დაჰსდვის ცხოვართათვის
იოან. 10—11.

№ 5—6

1883—1908 წ.

30 მარტი

როდის ველირსებით ძველი წესწყობილების შეცვლას
სასულიერო წოდებაში და ახალის დაარსებას.

როგორც დრო და უამი მიმდინარეობს, ისე
თან და თან იცვლება ყოველივე წესწყობილება და
კანონი. როგორც ახალ-გაზრდობისას ნახმარი ტა-
ნისამოსი აღარ ვარგა ვაჟაკობის დროს, ისე ძვე-
ლი კანონები უვარგისად ხდებიან რამდენიმე ხნის
შემდეგ, ისე სხვა და სხვა წესწყობილებანი, ერთ
დროს სასარგებლონი, რამდენიმე ხნის შემდეგ ხალ-
ხისათვის აღარ ვარგანან. ამისათვის მიღებულია დრო-
ების და ხალხის შესაფერისად შესცვლონ, შემო-
იღონ სხვა წესწყობილებანი და კანონები. ბატონ-
ყმობის დროის კანონები დღეს სრულებით აღარ
არსებობენ. შემდეგ ბატონყმობის მოსპობისა მალე
შემოიღეს სხვა ახალი კანონები. დაარსდენ მომ-
რიგებელი, ოლქისა და პალატის სასამართლოები,
სენატი და სხვ., რომელნიც წინად სრულებით
არ არსებობდენ. ახალი სასამართლოების დაარსე-
ბის დროს დიდი ლაპარაკი შეიქნა იმაზედ, თუ
როგორ მოქცეულიყვნენ სასულიერო წოდებაშიაც:
შემოეღოთ ახალი სასამართლოები, თუ დაშთენი-
ლიყო სასულიერო კონსისტორიის ძველებური საქ-
მის წარმოება. უფრო განათლებული სასულიერო
წოდება ურჩევდა სამღვდლოებას, რომ იქაც შე-
მოეღოთ ახალი სასამართლოები, სამსჯავროები და
კონსისტორიები და კონსისტორიის თანახმად საქ-
მის წარმოება გაეუქმებიათ. მაგრამ მოხუცებულმა
მიტროპოლიტებმა და უმრავლესმა ეპისკოპოსებმა
სრულებით არ ისურვეს ახალი სასამართლოების შე-
მოღება კონსისტორიის წესდებულებანი ზოგიერ-
თებმა დოღმატებად მიიჩნიეს და როგორც დოღ-
მატების შეცვლას, ისე ამ კანონების შეცვლას მო-

უხერხებლად და შეუძლებლად ხადოდენ და სიკვლიან
დღესაც მაგრამ ცხოვრებამ ისეთი კითხვები წამო-
აყენა, რომ ყოვლად შეუძლებელია ყურადღება არ
მივაქციოთ მათ და ძველებური წესწყობილებანი
არ შევცვალოთ და სხვა ახალი არ დავაწესოთ.

მოვიყვანთ ჩვენი სიტყვების დასამტკიცებლად
ფაქტებს, რომ მკითხველი ნამდვილად დარწმუნდეს
ძველი წესწყობილების და კანონების დღევანდელ
დროში მოუხერხებლობას და უვარგისობას.

ყოველ კაცს ანუ ქალს, რომელიც თავის
მოკვლას განიზრახავს, მაგრამ ვერ მოიყვანს სი-
სრულეში ამ ბოროტ განზრახვას, მისდა დამოუკი-
დებელ მიზეზთა გამო, წმიდა მამების კანონებით
დაენიშნება ეპითიმია (საკანონო): თოთხმეტი წე-
ლიწადი აეკრძალება წმიდა ზიარების მიღება და
თოთხმეტი წელიწადი უნდა ინანებდეს კაცი ამ ცოდ-
ვას მამათა და ქალი — დედათა უდაბნოში. მოხდა ამი-
სთანა შემთხვევა ქ. ქუთაისში. ერთი ოცი წლის ქალი
ბაწრით თავს იღრჩობდა, შეუტყვეს მალე ეს მოქ-
მედება, მივარდენ ბაწარს, ჩამოსჭრეს და ქალი გა-
დაარჩინეს სიკვდილს. შეადგინა პოლიციამ ოქმი
და სასამართლოს გარდასცეს. საჯეს და სასამარ-
თლომ გარდასცა იმერეთის ეპისკოპოსს კანონის
დასადებად. იმერეთის ეპისკოპოსმა გამოუცხადა,
რომ მონასტერში თოთხმეტი წელიწადი ენანებია
ეს ცოდვა და ამ ხნის განმამავლობაში არ ეზიარე-
ბიათ. ეს რომ გამოუცხადეს ამ ქალს, იმან განუ-
ცხადა მღვდელთ მთავარს:

— მე უბედური ვყოფილვარ და უთუოდ მო-
ნასტერში ჩამოვიღრჩობ თავს ბაწრით და თუ ბაწა-
რი ვერ ვიშოვე, დღვერქით ან ჩემის სარტყლით.
წინეთ ჩემი უბედურება ისეთი მძიმე არ იყო და
ეხლა-კი მთლად დაღუპული ვყოფილვარ. ოცი წლის

ადამიანი თოთხმეტი წლის განმავლობაში უნდა ვინაობდეს და ვიცოდოდ გაუთხოვარმა; ოცდა თოთხმეტი წლის ქალს, ვინლა შემირთავს? უთუოდ ეხლავე უნდა მოვიკლა თავიო...

ყოვლად სამღვდელიო გაბრიელმა მოახსენა კანტორას და დიდის მიწერ-მოწერის შემდეგ თოთხმეტი წელიწადის მონანება თოთხმეტ თვედ შეუცვალეს... ამით გადაჩრა საცოდავი თავის მოკვლას.

ძველ დროში, პირველად ქრისტიანობის გავრცელების დროს სხვა და სხვა მძიმე ცოდვის მოსანანებლად ებითიმია (მონანება) ენიშნებოდა მოძღვრისაგან და სასულიერო სამსჯავროსაგან. უცაბედად კაცის მოკვლისათვის წმიდა მამების კანონით ხუთი და ათი წელიწადი არ შეეძლო დამნაშავეს წმიდა საიდუმლო ზიარების მიღება. დღეს მრავალ ქრისტიანეს ნახავთ, რომ არა თუ ხუთი წლის განმამავლობაში, არამედ ათი და თხუთმეტი წლის განმამავლობაში არ ზიარებულებიყოს. ამისათვა ქრისტიანე კაცის დასჯა განა შეიძლება ზიარების აკრძალვით 5-10 წლის განმამავლობაში?

ავილოთ და გადავათვალიეროთ ქორწინების გაყრის საქმე. სხვა მიზეზთა შორის, ქორწინების გაყრის საქმე იწყება ხოლომე ხშირად ცოლ-ქმრობის კავშირის დარღვევისათვის. დამნაშავე მხარეს უნდა დაუმტკიცონ ცოლ-ქმრობის კავშირის დარღვევა მოწმით. თუ მართალი მხარე თვალთმხილველი მოწმით დაუმტკიცებს დამნაშავეს ცოლ-ქმრობის კავშირის დარღვევას სხვა პირთან, კანონი განაშორებს მართალ მხარეს და მისცემს სხვა პირთან შეუღლების ნებას. დამნაშავე მხარეს არ ეძლეოდა ნება გათხოვებისა ან თხოვისა, მაგრამ დღეს ორივეს ეძლევა ნება გათხოვებისა ანუ ცოლის თხოვისა.

კანონით ითხოვება, რომ თვალი-მხილველი მოწმები იყვნენ ცოლ-ქმრობის კავშირის დარღვევისა. მაგრამ ეს ყოვლად მოუხერხებელია. მეტი საშუალება არ არის, მოწმემ სიცრუით უნდა დაიფიცოს და სთქვას, რომ იგი მაყურებელი იყო ცოლ-ქმრობის კავშირის დარღვევისა და ბრალი დასდევს ცოლ-ქმრობის კავშირის დარღვევისათვის, როდესაც მას თავის თვალთ არაფერი არა უნახავს რა.

რატომ არის ასე გაძნელებული ქორწინების გაყრის საქმე? ზოგიერთები განზრახ აძნელებენ ქორწინების გაყრის საქმეს, რადგან ფიქრობენ, რომ

თუ ქორწინების გაყრის საქმე გადავიღოდა, მაშინ მავნებელ გავლენას იქონიებს ცოლ-ქმრობის კავშირის სიმტკიცეზე. მაგრამ ეს აზრი ძლიერ შემცდარია. გვირგვინის კურთხევის გაყრის საქმეს მხოლოდ ის შეუღლება, რომელსაც ბევრი ფულიები აქვს, თორემ ღარიბი კაცისათვის მოუხერხებელია. არა და ზოგიერთი ცოლ-ქმრის ცხოვრება ცხოვრება კი არაა, ჯოჯოხეთში ყოფნაა. ხან და ხან იქნობამდე მიდის საქმე და იმდენად აუტანელია ზოგიერთი ცოლ-ქმრის ცხოვრება, რომ ზოგიერთი მოთბინებიდან გამოსული თავის მკვლევლობაში ვარდება ან აუტანელი ხასიათისათვის უსიამოვნო მეუღლეს ჰკლავს.

ყველა სჯულის ხალხში ურიებს უფრო რიგიანი კანონები აქვსთ ცოლ-ქმრობის გაყრისა. უცხო კაცთან თუ ურიის ქალმა ოთახის კარი ჩაიკეტა და არ გააღეს კარი დაძახებისათნავე, ეს ცოლ-ქმრობის კავშირის რწმენის დარღვევად ჩათვლება და ქორწინება გაიყრება. ჩვენი კონსისტორიის კანონით კი, უცხო კაცთან რომ ცოლი ერთ ოთახში და ერთ ლოგინში მთელი ღამეც იმყოფებოდეს, თუ თვალთ მხილველი მოწამე არ იშოვე... ეს ცოლ-ქმრობის კავშირის დარღვევად არ ითვლება, არ კმარა საფუძვლად განქორწინებისათვის. ამაზედ კიდევ უარესი ხდება. მაგალითად, ცოლი წავიდა სადმე შორს. სხვა ადგილას კარგა ხნის შემდეგ ეყოლა შვილი. მღვდელმა კანონიერ შვილად უნდა ჩაუწეროს ეს შვილი ქმარს თუ ქმარი დაამტკიცებს მოწმებით, ისიც თვალთ მხილველი მოწმებით ქალის ყველაფერს მოქმედებს ზედმიწევნით, რაც რასაკვირველია შეუძლებელია, მაშინ განაქორწინებენ, თუ არა და ქალს გაამართლებენ.

ამისთანა კანონებით გათამამებული ქმარია თუ ცოლი, რაც ჰსურს, იმას ჩაიდენს და მათი ცხოვრებაც აუტანელი ხდება. განსაკუთრებით რა უბედურ გავლენას იქონიებს ცოლ-ქმრის ზნე-დაცემული ცხოვრება შვილებზე, ამას ვგონებ ყველანი კარგად მიმხვდარნი უნდა იყვნენ...

ქორწინების შესრულების დროს მღვდელი რამდენჯერმე წარმოთქვამს: „რომელნიც ღმერთმან შეაუღლნა, კაცნი ნუ განაშორებენო“. რასაკვირველია, როდესაც შეუღლებულნი არიან, არავინ უნდა განაშოროს, მაგრამ როდესაც ერთისათვის მეორესთან ცხოვრება ჯოჯოხეთზედ უარესია და

ადამიანი თოთხმეტი წლის განმავლობაში უნდა ვინანებდეს და ვიცადო გაუთხოვარმა; ოცდა თოთხმეტი წლის ქალს, ვინდა შემირთავს? უთუოდ ეხლავე უნდა მოვიკლა თავიო...

ყოვლად სამღვდლო გაბრიელმა მოახსენა კანტორას და დიდის მიწერ-მოწერის შემდეგ თოთხმეტი წელიწადის მონანება თოთხმეტი თვედ შეუცვალეს... ამით გადარჩა საცოდავი თავის მოკვლას.

ძველ დროში, პირველად ქრისტიანობის გავრცელების დროს სხვა და სხვა მძიმე ცოდვის მოსანანებლად ეპითიმია (მონანება) ენიშნებოდა მოძღვრისაგან და სასულიერო სამსჯავროსაგან. უცაბედად კაცის მოკვლისათვის წმიდა მამების კანონით ხუთი და ათი წელიწადი არ შეეძლო დამნაშავეს წმიდა საიდუმლო ზიარების მიღება. დღეს მრავალ ქრისტიანეს ნახავთ, რომ არა თუ ხუთი წლის განმამავლობაში, არამედ ათი და თხუთმეტი წლის განმამავლობაში არ ზიარებულებიყოს. ამისათვის ქრისტიანე კაცის დასჯა განა შეიძლება ზიარების აკრძალვით 5—10 წლის განმამავლობაში?

ავილოთ და გადავათვალიეროთ ქორწინების გაყრის საქმე. სხვა მიზეზთა შორის, ქორწინების გაყრის საქმე იწყება ხოლმე ხშირად კოლქმრობის კავშირის დარღვევისათვის. დამნაშავე მხარეს უნდა დაუმტკიცონ კოლქმრობის კავშირის დარღვევა მოწმით. თუ მართალი მხარე თვალთმხილველი მოწმით დაუმტკიცებს დამნაშავეს კოლქმრობის კავშირის დარღვევას სხვა პირთან, კანონი განაშორებს მართალ მხარეს და მისცემს სხვა პირთან შეუღლების ნებას. დამნაშავე მხარეს არ ეძლეოდა ნება გათხოვებისა ან თხოვისა, მაგრამ დღეს ორივეს ეძლევა ნება გათხოვებისა ანუ კოლის თხოვისა.

კანონით ითხოვება, რომ თვალი-მხილველი მოწმები იყვნენ კოლქმრობის კავშირის დარღვევისა. მაგრამ ეს ყოვლად მოუხერხებელია. მეტი საშუალება არ არის, მოწმემ სიცრუით უნდა დაიფიცოს და სთქვას, რომ იგი მაყურებელი იყო კოლქმრობის კავშირის დარღვევისა და ბრალი დასდევს კოლქმრობის კავშირის დარღვევისათვის, როდესაც მას თავის თვალთმხილველი არა უნახავს რა.

რატომ არის ასე გაძნელებული ქორწინების გაყრის საქმე? ზოგიერთები განზრახ აძნელებენ ქორწინების გაყრის საქმეს, რადგან ფიქრობენ, რომ

თუ ქორწინების გაყრის საქმე გადავიღოთ, მაშინ მავნებელ გავლენას იქონიებს კოლქმრობის კავშირის სიმტკიცეზე. მაგრამ ეს აზრი ძლიერ შემცდარია. გვირგვინის კურთხევის გაყრის საქმეს მხოლოდ ის შეუღლება, რომელსაც ბევრი ფულები აქვს, თორემ ღარიბი კაცისათვის მოუხერხებელია. არა და ზოგიერთი კოლქმრის ცხოვრება ცხოვრება კი არაა, ჯოჯოხეთში ყოფნაა. ხან და ხან იქნობამდე მიდის საქმე და იმდენად აუტანელია ზოგიერთი კოლქმრის ცხოვრება, რომ ზოგიერთი მოთბინებიდან გამოსული თავის მკვლელობაში ვარდება ან აუტანელი ხასიათისათვის უსიამოვნო მეუღლეს ჰკლავს.

ყველა სჯულის ხალხში ურიებს უფრო რიგიანი კანონები აქვს კოლქმრობის გაყრისა. უცხო კაცთან თუ ურიის ქალმა ოთახის კარი ჩაიკეტა და არ გააღეს კარი დაძახებისათვის, ეს კოლქმრობის კავშირის რწმენის დარღვევად ჩათვლება და ქორწინება გაიყრება. ჩვენი კონსისტორიის კანონით კი, უცხო კაცთან რომ კოლი ერთ ოთახში და ერთ ლოგინში მთელი ღამეც იმყოფებოდეს, თუ თვალთმხილველი მოწამე არ იზოგვე... ეს კოლქმრობის კავშირის დარღვევად არ ითვლება, არ კმარა საფუძვლად განქორწინებისათვის. ამაზედ კიდევ უარესი ხდება. მაგალითად, კოლი წავიდა საღმრთო შორს. სხვა ადგილას კარგა ხნის შემდეგ ეყოლა შვილი. მღვდელმა კანონიერ შვილად უნდა ჩაუწეროს ეს შვილი ქმარს თუ ქმარი დაამტკიცებს მოწმებით, ისიც თვალთმხილველი მოწმებით ქალის ყველაფერს მოქმედებას ზედმიწევნით, რაც რასაკვირველია შეუძლებელია, მაშინ განაქორწინებენ, თუ არა და ქალს გაამართლებენ.

ამისთანა კანონებით გათამამებული ქმარია თუ კოლი, რაც ჰსურს, იმას ჩაიდენს და მათი ცხოვრებაც აუტანელი ხდება. განსაკუთრებით რა უბედურ გავლენას იქონიებს კოლქმრის ზენ-დაცემული ცხოვრება შვილებზე, ამას ვგონებ ყველანი კარგად მიმხვდარნი უნდა იყვნენ...

ქორწინების შესრულების დროს მღვდელი რამდენჯერმე წარმოთქვამს: „რომელნიც ღმერთმან შეაუღლნა, კაცნი ნუ განაშორებნო“. რასაკვირველია, როდესაც შეუღლებულნი არიან, არავინ უნდა განაშოროს, მაგრამ როდესაც ერთისათვის მეორესთან ცხოვრება ჯოჯოხეთზედ უარესია და

ამასთან ერთი რომელიმე ცოლქმრულ კავშირის ფიცსა სტებს და სთელავს, მაშინ ბევრად საუმჯობესოა მისგან განშორება.

ებრაელების ცხოვრებაში ცოლქმრული კავშირის დარღვევით განქორწინება ძლიერ იშვიათია. რადგანაც ყველა ერიდება ამ კავშირის დარღვევას, და ყველამ კარგად იცის, თუ როგორ ადვილად შესაძლებელია დამტკიცება ამ კავშირის დარღვევისა.

ისეთივე ძნელი იყო განქორწინება უცხოეთში, როგორც დღეს ჩვენშია, მაგრამ ბოლო დროს შესცვალეს კანონები და იქ დღეს განქორწინების საქმე გაადვილებულია. ამ კანონების გამოცვლის შემდეგ უფრო ბევრი ქორწინება სრულდება უცხოეთში, ვიდრე წინეთ იყო, და არავითარი მანებელი გავლენა არ მოუხდენია ცოლქმრობის და ოჯახობის მდგომარეობის საქმეზე, როგორც ჰფიქრობდნენ ამას წინეთ.

ზრთა, ამ საქმეს ყურადღება მიექცეს და სასულიერო უწყებამ მოიშოროს თავიდან განქორწინების საქმეების განხილვა-გარდაწყვეტა. ამით სრულებით არა ევნებარა ცოლქმრობის საქმეს და წინააღმდეგად არავითარ დაბრკოლებას არ უნდა მოველოდეთ.

შემდეგ ნომრებში ჩვენ შევეხებით სასულიერო წოდებაში დამნაშავე პირთა განსამართლების საქმეს საზოგადოდ სინოდის უწყების სასულიერო წოდებაში და განსაკუთრებით საქართველოში.

დოქ. დ. ლამბაშიძე

მღვდელთ მთავრების გადაყვან-გადმოყვანა.

იმერეთის ეპისკოპოსი ყოვლად სამღვდლო ლეონიდი უწმიდესი სინოდის განკარგულებით გადაყვანილ იქმნა გურია-სამეგრელოს კათედრაზე და მის ადგილზე გადმოყვანილ იქმნა ყოვლად სამღვდლო გიორგი. არავითარი ცნობა არ არის, თავის სურვილით შესცვალეს მღვდელთ-მთავრებმა თავიანთი კათედრები, თუ რაიმე მიზეზის გამო, მათდა დაუკითხავად გადაიყვანეს ურთიერთ ადგილზედ. დიდებული გაცილება და მიგებება არც ერთის არ ყოფილა, როგორც ჩვეულებად აქვსთ ხოლ-

მე შემოღებული. არც ერთის სამწყსოს და არც მეორისას, უმეტეს ნაწილს, არც კი გაუფიქრა, ისე მოხდა ამ მღვდელთ-მთავრების გადაყვან-გადმოყვანა. არც გასაკვირველია ეს ეხლანდელ დროში, როდესაც სამწყსოს სრულებით არას ჰკითხვენ არც დანიშნვას და არც დათხოვნას და გადაყვანას...

როგორ მიეგებენ ფოთში ახალ მღვდელთ მთავარს—არ ვიცი და არც არავინ შეგვატყობინა. ვიცი მხოლოდ ცოტაოდენი ქუთაისის კათედრის სობოროში მობრძანების შესახებ ყოვლად სამღვდლოის გიორგისა. აქ მათ მეუფებას მიჰგებებია სამღვდლოება და საზოგადოება. სობოროში მღვდელს იოანე კერესელიძეს მოუხსენებია მოკლე სიტყვა, რომელიც მიახლოვებით აქვე მოგვყავს.

„კურთხეულ არს მომავალი სახელითა უფლისათა! ასე აღტაცებით მიეგება მორწმუნე ებრაელთა ერი იესო ქრისტეს შესვლას ქალაქს იერუსალიმში. ეგეთივე აღტაცებით ვეგებებით ჩვენ, თქვენი ყოვლად უსამღვდლოესობის მობრძანებას ამ ღვთის ტაძარში თქვენი სამწყსო და როგორც მორწმუნე ებრაელნი, ჩვენც წრფელის გულით ვიტყვი „კურთხეულ არს მომავალი სახელითა უფლისათა“. ქრისტე მაცხოვარმა გვამცნო ჩვენ, დავიცვათ მისი მცნება. მცნება მისი არის, რათა ვიყვარებოდეთ ურთი ერთ შორის. სადაც სიყვარული არ არსებობს, იქ არ არის ღმერთი, იქ არ არის ქრისტიანობა. დღეს ჩვენში ეს ქრისტესაგან ნამცნევი სიყვარული ძლიერ დასუსტებული არის. ვიმედოვნებთ, ყოვლად უსამღვდლოესო მეუფეო, ამ სამწყსო მოვლენას მიაქცევთ უმთავრესად თქვენს მწყემსთ-მთავრულ ყურადღებას და აღადგენთ თქვენდამო რწმუნებულს იმერეთის სამწყსოსა შინა ძველებურ ქრისტიანულ სიყვარულობას მწყემსთა და სამწყსოთა შორის. ხან-მოკლე სამსახური თქვენი ყოვლად უსამღვდლოესობისა გურია-სამეგრელოს სამწყსოში და ამ მოკლე ხანში დამსახურებული სიყვარული, როგორც მწყემსთა, ისე სამწყსოთაგან გვიამედებს, რომ თქვენი მსახურება ახალ სამწყსოში აღადგენს რამდენადმე მაინც იმ სიყვარულობას, რომელიც სუფევდა ჩვენში ძველ დროში. ვიმედოვნებთ, რომ თქვენი მეუფების სამსახურით მოგვაგონებთ სულ-მნათის და მთელი სამწყსოსა და სამღვდლოების საყვარელ, მწყემსთ მთავრის ნეტარ-ხსენებულის გაბრძელის დროს. ესეთი ნდობა

და სიყვარულობა დაიმსახურა მან მით, რომ იგი ყოველს საქმეში და ყოველს შემთხვევაში ღვთისგან მინიჭებულ სამწყსოს მმართვეა გამგეობაში ეკითხებოდა თავის გონებას და თავის გამოცდილებას. მაღალი სწავლა, რომლითაც აღჭურვილი ხართ და ქვეყნიური გამოცდილება ხანგრძლივი სამსახურით მოზარდ თაობის აღზრდისა და განათლების საქმეში, იმედს გვაძლევს, რომ თქვენი სამსახური ჩვენს სამწყსოში იქნება ნაყოფიერი და სასარგებლო. კურთხეულ იყოს, მოწყალეო მეუფეო, თქვენი მობრძანება და მრავალ ჟამიერ თქვენი სიკაც-ლე“.

* * *

დასაწყისი.

(თარგმანი)

„მოვედით უფროს ხოლო ცხოვართა მათ წარწყმედულთა სახლისა ისრაილისათა; და მირახვიდეთ, ჰქადაგებდით და იტყოდეთ, ვითარმედ მოახლებულ არს სასუფეველი ცათა.“ (მათ. X, 6-7).

დადიოდა იესო იუდელების ქალაქში და სოფლებში და ქადაგებდა სახარებასა სასუფეველისა ღვთისასა. დადიოდა ერთ წელიწადს, მეორეს. ყველგან ხალხი გარს ეხვეოდა. იერუსალიმის ტაძრის კარიბჭეში, უდაბურ მთის წვერზე, მწვანედ მოზიბინე მინდვრებში, ზღვის ნაპირს — ათასობით მსმენელი გულსმოდგინედ ყურს უგდებდნენ მის თვითეულ სიტყვას.

მოიღალა ხალხი ცხოვრების უსამართლოებით.

როგორც ჰაერ-დახშულ ოთახიდან სუფთა ჰაერზედ, ისე მიიწვედა ხალხი ღვთის სიმატლისკენ. სიტყვა ქრისტესი ისეთი სიყვარულით იყო აღსავსე, ისე თვალნათლად უჩვენებდა ხალხს მის უსამართლოებას, ჰპირდებოდა ისეთ სიხარულს ცხოვრების განახლებით, რომ იგი ხალხისათვის პურზედ უძვირფასესი იყო.

მწიგნობართა და ფარისევლთ ეზიზღებოდათ ხალხი და ამბობდნენ იმაზედ:

„წყეულია ხალხი ესე, უვიცი სჯულისა.“

იმათ მიანდათ თავისი სამწყსო თავხედათ, ყრუთ ღვთის მოწოდებაზე და არ ასწავლიდნენ მას.

მაცხოვარი-კი ხედავდა გულსმოდგინე მსმენელთ, და ამბობდა, რომ ხალხს სწყურია სიმატლე, მაგრამ არ იცის სად იპოვოს იგი, რომ ხალხი უვიცია, რადგან არავისაგან არ ესმის კეთილი დარიგება. ხალხი თითქოს გაქსუვდა, როგორც უპატრონო თავდანებებული ჯოჯი. ხალხს არ ესმის ქადაგება, არსაიდან ხედავს, რომ იმაზე ზრუნავდეს ვინმე, და ამისათვის გაველურდა იგი, დახეტილგებს, როგორც ცხვრები უმწყემსოდ. მაგრამ აი გაისმა ხმა ქრისტესი; გაისმა სოფლებში და ქალაქებში სიტყვა ღვთის სასუფეველზე, და ხალხმა გაიწია მოძღვრისაკენ. გროვდებოდა იმასთან აუარებელი ხალხი; რამდენიმე ათი ვერსის მანძილიდან მოდიოდნენ, რომ მოესმინათ იმის სწავლა, ქადაგების სმენით გატაცებულთ ქამაც-კი ავიწყლებოდათ ხედავდა ყველა ამას იესო, ებრალებოდა ხალხი და ეუზნებოდა თავის მოწაფეებს: „სამკალი ფრად არს, ხოლო მუშაკნი მცირედ. ევედრენით უფალსა სამკალისასა, რათა გამოავლინნეს მოქმენდი სამკალსა თვისსა.“ (მათ. IX, 35-38).

მაგრამ მანამ მოვლენ მუშაკნი, პურის დატოვება დასაპნევად არ შეიძლება: როცა მარცვალი სცივდა, უნდა აიკრიფოს იგი. ამისთვის იესომ მოუწოდა თორმეტ თავის მოწაფეებს, გაგზავნა ისინი, ამცნო და ჰრქვა: „გზასა წარმართთასა ნუ მიხვალთ, და ქალაქსა სამარტელთასა ნუ შეხვალთ. არამედ მივედით უფროს ხოლო ცხოვართა მათ წარწყმედულთა სახლისა ისრაილისათა. და მირახვიდეთ, ჰქადაგებდით და იტყოდეთ, ვითარმედ მოახლებულ არს სასუფეველი ცათა.“ (მათ. X, 5-7).

შემდეგში, როდესაც შორდებოდა სამუდამოდ მოწაფეებს, იესომ უთხრა მათ: „წარვედით და მიიმწყაფენით ყოველნი წარმართნი, და ასწავებდით მათ დამარხვად ყოველი, რაოდენი გამცენ თქვენ.“ (მათ. XXVIII, 19-20).

ახლა-კი გადაქრით საზღვრავს მათ ქადაგების ადგილს: „წარმართთა ნუ მიხვალთ, და სამარტელთან ნუ შეხვალთ, მიდით მხედოდ ცხოვართა მათ წარწყმედულთა სახლისა ისრაილისათა.“

საქმე ქრისტეს ქადაგებისა მთელ ქვეყნად — დიდი საქმეა; ყველას არ შეუძლიან. იგი ითხოვს ბევრ დიდ თვისებას სულისას, დიდ მომზადებას. აქ საჭიროა არა მარტო სიტყვები; საჭიროა თავგანწირული სიყვარული, სამაგალითო სიმშვიდე, მაცხო-

ვრის მცნებების ცხოვრებაში განხორციელება.

ბოროტი გული შეიძლება მოღბეს მხოლოდ გულითადივე სიყვარულით. თორემ მარტო სიყვარულის სიტყვები, შეუფერებელის საქმეებით, გაულვიძებენ ხალხს უფრო ბოროტებას, როგორც წითელი ფერი გააშაგებს ხოლმე ხარსა.

აღმოსავლეთის რომელიმე ბრძენთან და მასწავლებელთან ერთხელ მივიდა მოწაფე და სთხოვანება მიეცა იმისათვის წასულიყო წარმართებთან და ექადაგნა მათთვის ახალი სწავლა ცხოვრებისა.

— „შენ გინდა მოამზადო ხალხი ახალი ცხოვრებისათვის; მაგრამ შენ თითონ მომზადებული ხარ ამისთვის?“ — ჰკითხა მასწავლებელმა.

— გამომცადე, მასწავლებლო! — მიუგო მოწაფემ.

— შენ ემზადები უცხო ხალხთან წასვლას. ისინი შეიძლება შენ მტრულად დაგხდნენ. ბრძევები, უღმობელნი ვერ მიხედებიან სიმართლისა და სიყვარულის სიტყვების მნიშვნელობას. ისინი მასხარად აიგდებენ შენს გულითად საუბარს. რას იფიქრებ შენ იმათზე, როგორ მოექცევი იმათ, როდესაც შენს წმინდა ცხოვრების მიმართ მოწოდებაზე, ისინი გიპასუხებენ შეურაცხყოფელის დაცინვით?

— მე მოვექცევი მათ სიყვარულით, — უთხრა მოსწავლემ; ვიფიქრებ, რომ ისინი ძალიან კეთილი ხალხი ყოფილან: იმათ შეუძლიათ მაგინონ და ისინი-კი მხოლოდ დამცინიან.

— რომ სიმართლის ქადაგებაზედ დაგიწყონ გინება?

— მე ვიფიქრებ მათზე: აი კეთილი ხალხი; ისინი მხოლოდ მაგინებენ, და რომ მოინდომონ ჩემი ცემა-კი შეუძლიათ.

— ესეც შეიძლება მოხდეს. შენ არ შეუშინდები იმათ გინებას, და შენ საქმეს განაგრძობ. ისინი, განრისხებულნი, გცემენ: გცემენ ჯოხებით, ქვებს გესვრიან. როგორ მოეპყრობი მაშინ იმათ?

— მე მაშინ სიყვარულით მადლობას გადავუხდლი მათ: იმათ შეეძლოთ ჩემი შუბებით ჩხვლეტა, ხანჯლით დაჩეხა, და ბოლოს, ჩემი მოკვლაც, და ისინი-კი მხოლოდ მცემენ.

— ელოდე ამასაც. მზად იყავი, რომ მიიღებ მძიმე ჭრილობებს და თვით სიკვდილსაც. ხალხის ბოროტებამ არ იციის საზღვარი. ხალხი რაც მომე-

ტებულად ავადაა თვალების ტკივილით, მით მომეტებულად უსიამოვნოა მისთვის მზის სინათლე.

„ბევრმა სიმართლის მიმდევარმა დაანთხია სისხლი, მიიღო სიკვდილი ხალხის სიყვარულისათვის. შენც, ადვილად შეიძლება, შეგხვდეს ის ხვედრი. მაშინ რაღას იტყვი, როცა შენზე წამოსულ ხანჯალს დაინახავ?

— მადლობის ლოცვით მივაპყრობ ზეცას თვალეზ: „ღმერთო, შენ მიწვევ მე უღირსსა შენთან? დიდი და სახიერი ხარ შენ! გამოუცხადე შენი წყალობა ამ ხალხს. დაე ჩემი სისხლი, შენი ჭეშმარიტებისათვის დათხეული, აღმოცენდეს ხალხის გულში სიყვარულითა და სიმართლით.“

გადაეხვია მოწაფეს ბრძენი, აკურთხა და უთხრა:

— წადი! შენ მომზადებული ყოფილხარ ახალი ცხოვრებისათვის, და მოამზადე სხვებიც. როგორი ყინულიც უნდა იყვეს ხალხის გულში, სიყვარული, როგორც მზე, მაინც დაადნობს.“

ამნაირი მომზადება რომ თავგანწირულის სიყვარულით და სრულის სიმშვიდით გამოეცხადებინათ ქრისტეს სიმართლე გარყვნილ წარმართთათვის და გადამტერებულ სამართლებათათვის — მოციქულებს იმ ხანაში, როდესაც იმათ აგზავნიდა მოძღვარი, ჯერ არა ჰქონდათ. მზე რომ ამოდის, ერთბაშად არ ანათებს ქვეყანას: პირველად მიაშუქებს სიმაღლეებს, შემდეგ დედამიწას და ბოლოს დაბლობებს და ფრიალოებს. ეგრეთვე ქრისტეს ნათელიც ნელნელა ანათებდა ყველა მხარეს მოციქულების გულისას. პირველ ხანს მაცხოვარი ხშირად აყენებდა და ასწავლიდა მოწაფეებს. მოციქულები ხშირად ეცილებოდნენ ერთმანერთს პირველობას; ჰკითხულობდნენ, რა საჩუქარი მოელოთ იმათ, რომ დაუტევეს ყოველივე და შეუდგნენ იესოს; გულის-წყრომით ჯავრდებოდნენ, უნდოდათ ელოცნათ სამართლებების დაწვაზე, რომელთაც არ შეუშვეს ისინი თავის სოფელში; არ გრძნობდნენ ტანჯვის საჭიროებას ხალხის ცხოვნების საქმისათვის, ეუბნებოდნენ მაცხოვარს: „უფალო, ნუ სჩადიხარ მაგას (ესე იგი, ნუ მიდიხარ ჯვარზე), დაინანე შენი თავი.“ ამისთვის იესო მოწაფეთა ქადაგების ადგილს საზღვრავს, სიტყვით: „გზასა წარმართთასა ნუ მიხვალთ, და ქალაქსა სამართლებლთასა ნუ შეხვალთ“. ყრუსთან მოლაპარაკეს

უნდა ჰქონდეს განსაკუთრებით მაღალი ხმა; მძიმე კრილობის უტკივილოდ მორჩენისათვის საჭიროა რბილი, ნაზი, მოსიყვარულე ხელები. მოციქულები ამისათვის ჯერ მომზადებული არ იყვნენ. იმათ ქცევაში და ლაპარაკში გამოიხატებოდა გულფიცხოზა, წყრომა. ეს არა თუ არ მიიზიდავდა, უფრო შეაჩერებდა ახალ სწავლას წარმართთა და სამართლებლო შორის. იუდეელების შესახებ-კი სულ სხვა არის: მათ ქვეყანაში ქვა არ არის, იქ მოხსნული მინდორია. მიწა ელის დათესვას. ხალხი იტანჯება სულიერის სიმშლით. ხალხი უგზო-უკვლოდ დახეტილებს, როგორც ცხვრები უმწყემსოდ: აქეთ იქით ეცემიან, ეძებენ, ვინ ასწავლის მათ ცხოვრების გზას.

როგორც მიწას, სიცხით გადამწვარს, სწყურიათ ნამი, აგრეთვე ხალხი ილაჯ-გაწყვეტილია ღვთის სიმართლის წყურვილით.

— შეხედეთ ამ აუარებელ ხალხის გროვას, გარშემო რომ გვეხვევა—ეუბნებოდა მაცხოვარი მოწაფეებს—ეს ხომ ღვთის ყანებია, სამკალად მოწეული უფლის ბეღლისათვის. მოდი მხოლოდ და მოჰკრიფე. მაშ წადით თქვენ ამ უპატრონო ცხვრებთან, ახარეთ სიტყვა ცხოვრებისა დაღუპულს ხალხს ისრაილისას.

მოციქულებს იუდეელებისათვისაც არ შეეძლოთ ჯერ ესწავლებინათ გზები ცხოვრებისა. იმათ ჯერ ბევრი არა იცოდნენ-რა; შემდეგში ჩახვდნენ (იოან. XIII, 7). ამისთვის იესომ ჯერ არ მიანდო მათ ქადაგება სახარებისა ღვთის სასუფეველზე. მათეს სახარებაში ჩვენ ვკითხულობთ თვით მაცხოვარზე, რომ ის დადიოდა და ჰქადაგებდა სხარებსა სასუფეველისსა. (მათ. IX, 35). მოწაფეებს-კი ის ეუბნება: „მირახვიდეთ, ჰქადაგებდით და იტყოდეთ, ვითარმედ მოახლეებულ აწ სასუფეველი ცათა“. ესე იგი; მოციქულების ქადაგების საგნად ღვთის სასუფეველის ახსნა-კი არ უნდა ყოფილიყო, რომელიც თითონაც ჯერ კარგად არ ესმოდათ, არამედ მხოლოდ იმის ამბავი, რომ მოახლოვდა სასუფეველი ღვთისა, რომ ახალი ცხოვრება შესაძლებელია, რომ ნაპოვნია საშუალება ბოროტებისა და ტანჯვისაგან გამოსახსნელად. თუ ვისმე უნდა გაიგოს სასუფეველი ღმრთისა, როგორ უნდა იპოვნოს იგი, მივიდეს თვით მოძღვართან. მოწაფეების საქმე ჯერ იმაში მდგომარეობდა, შეეტყობინებიათ

ქეშმარიტების მძებნელთათვის, რომ ქეშმარიტება მოვიდა ქვეყნად, და რომ ეს ქეშმარიტება არის იესო ქრისტე. გათენდა დილა ახალი ცხოვრებისა, ამოვიდა მზე ქეშმარიტებისა ქვეყნად, და ხალხს-კი ათასობით გული ეღოდა ნოტიო სარდაფებში და მიწის ქვეშ ბნელ ადგილებში. იესო აგზავნიდა მოწაფეებს ამ ხალხში, რომ გამოეყვანათ იგი სინათლეზე.

ასეთი საქმე შესაძლებელია და სავალდებულოა ჩვენთვისაც. წასვლა ქვეყნის კიდებზე და სახარების ქადაგება წარმართთა შორის,—ეს ღვაწლი ყველასათვის ხელ-მისაწვდომი არ არის. ბევრს არ შესწევს სულის ძალა, არა აქვს საკმარი სულისკვეთება; მაგრამ ის-კი ყველას შეუძლიან, რომ თავის მოყვასს, თავის შეცდომილს მოძმეს მოუწოდოს სახარებისაკენ. ჩვენ თუ ბევრი არ გვესმის სახარებაში,—ეს დაბრკოლება არ არის. შენ ჯერ ნუ ახსნი სახარებას; შენ მხოლოდ უჩვენე იგი ხალხს, მოაგონე მას: „აქ არის ქეშმარიტება, აქ არის აღსნა ცხოვრების ნასკვისა“. სახარება თითონ აჩვენებს თავის მოქმედებას; შენ მხოლოდ მიიყვანე იმასთან ხალხი. დაე, ხალხმა ყური მაინც ათხოვოს მას; ერთი თვალთ მაინც ჩახედოს იმის ფურცლებს, ხელში მაინც აიღოს იგი,—და მაშინ სახარება თვითონვე იქონიებს მოქმედებას ხალხზე, თვითონვე შეითვისებს მას. შემდეგში, ბევრი ხალხის საერთო ძალით, ან ცალკე თვითეულ ჩვენგანისა, ღვთის შეწევნით, შევიგნებთ სახარების აზრსაც; ესლა სანამ გარეგნულადაც-კი ასე ცოტად ვიცნობთ სახარებას, დაულალავად ვიძახოთ: „გზა-დაბნეული, სანამ ადგილის გეგმას არ აიღებს, ვერ გამოვა გზაზედ; სანამ სახარებას არ აიღებ, ვერ გაარჩევ ცხოვრების დახლართულობას“. სახარების კითხვა—ეს ანბანია, დასაწყისია ახალი ცხოვრებისკენ მობრუნებისა. ანბანი ჯერ კიდევ თითონ მეცნიერება არ არის, მაგრამ უანბანოდ სწავლა არ შეიძლება, და ვინც ანბანს ასწავლის მოყვასს, იგი აძლევს მას თვით მეცნიერებასთან მისვლის შეძლებას. მაშ წავიდეთ ცხოვართა მათ წარწყმედულთა სახლისა ჩვენისა, და ვიქადაგოთ: „მოახლებულ არს სასუფეველი ცათა; არის გზის მაჩვენებელი ძაფი, რომლის საშუალებითაც ჩვენ შეგვიძლიან ცხოვრების სიბნელიდგან სინათლეზე გამოსვლა.“ ვასწავლოთ ჩვენ დაბნელებულ ძმებს ანბანი. ეს ჩვენ ყველას შეგვიძლია და საერთო ჩვენი მოვალეობაა

მდ. ა. ლუკიანოვი.

პ რ ი ს ტ ე მ

სახელმწიფო სათათბირო

(რუსულიდან-თავისუფლად)

არ შობილა სასახლეში
 და არც მეფის გვარიდან,
 ის, ვინც ყველას გვცა ნუგეში,
 სისხლით იხსნა ვინც ქვეყანა.

ღვთის ძე იშვა ხომ ბეთლემის
 მეცხვარეთა ღარიბს ქობში!
 ამას მოწმობს უცხოეთის
 მოგვთა მისვლა იქ იმ დროში!
 ამას მოწმობს მათი ძღვენიც...
 და ცის ძალთა სიხარული.
 მით აღსრულდა განაჩენი,
 მამა ღვთისგან ქადებული!..

მოქარგული ოქრო-სირმა
 ტანზედ იმას არ ემოსა;
 მოკლებული იყო სიყრმით
 დროს-ტარებას საამოსა...

სიჭაბუკის მთელი ხანა
 გაატარა მან შრომაში:
 ეჩო, ცული, ხერხიც თანა
 ხურო იოსების სახლში

იყო მისთვის ყველაფერი!
 სიზარმაცეს იგი ჰგმობდა!
 და პატივი მიწიერი
 მისთვის აღარ არსებობდა!!

არც ეჭირა ხელში ხმალი
 აბჯარ-სხმული სარდლივითა,
 მისი მაღალი მოძღვრება
 იწყებოდა სულ სხვა გზითა...
 აღერსით და ტკბილის სიტყვით
 მიეგება იგი ხალხსა:
 ქადაგებდა ძლიერებით
 მხოლოდ ქეშმარიტებასა!

ფარისეველ-მწიგნობრებსა
 არ მოსწონდათ მისი სწავლა,
 და ეს სწავლა ქვეყნის მხსნელსა
 ჯვარზედ ასვლით აღეკრძალა!!

ხორც-შესხმულმა გვიანდობდა
 ერთმანერთის სიყვარული,—
 ტანჯვის ჯვარი მისებრ ჩვენცა,
 ვზიდოთ მხარზედ გადებული!..

ლ. გაგუა.

18 მარტის სხდომა. პირველად რუსეთში სა-
 ჯაროდ იხილავენ სახელმწიფო ბიუჯეტს, რომე-
 ლიც დღემდის ბიუროკრატიულ დეპარტამენტების
 საიდუმლოებას შეადგენდა. ამის გამო 18 მარტის
 სხდომა ისტორიულია და ამით აიხსნება, რომ თავ-
 მჯდომარემ მიულოცა სათათბიროს ბიუჯეტის გან-
 ხილვის დაწყება და სათათბიროც ტაშის ცემით
 მიეგება ხომიაკოვის მილოცვას.

პირველად სათათბიროს წარედგინა სახელმწი-
 ფო კონტროლის შემოსავალ-გასავალი ს.-დ პო-
 კროვსკი მოითხოვს საკითხის ჩამოხსნას, რადგან
 ს.-დემოკრატები პრინციპიალურად წინააღმდეგნი
 არიან ბიუჯეტის ნაწილ-ნაწილ განხილვისაო. **შინ-
 გარიოვი** (კ.-დ.), **კაპუსტინი** (ოქტ.), **სინადინო**
 (მემარჯვენე) თავიანთ ფრაქციების სახელით აცხა-
 დებენ, რომ, თუმცა ბიუჯეტის ერთიანად განხილ-
 ვის მომხრენი არიან, მაგრამ წელს ეს წესი უნ-
 და დაირღვეს, რადგან ისედაც დაგვიანდა და სახელ-
 მწიფო უბიუჯეტოდ ანორმალურს პირობებშიაო.

პოკროვსკი აცხადებს, რომ ს.-დემოკრატები პრაქ-
 ტიკულ მოსაზრების გულისათვის ვერ უღალატე-
 ბენ პრინციპს, რომელსაც ყველა ფრაქციები სა-
 მართლიანად სთვლიან და ამიტომ წინააღმდეგნი
 არიან ბიუჯეტის ნაწილად განხილვისაო. **ბულატი**
 ტრუდოვიკების მხრით უერთდება ს.-დ. განცხადე-
 ბას. სათათბირო ხმის უმეტესობით ადგენს, რომ
 ბიუჯეტი ნაწილ-ნაწილ იქმნას გარჩეულ-დამტკი-
 ცებულო. ამის შემდეგ საბიუჯეტო კომისიის
 თავმჯდომარე განმარტავს, როგორ მუშაობდა კო-
 მისია, ხოლო მომხსენებელი **ლუჩინი** წარადგენს
 სახ. კონტროლის ბიუჯეტს. ამ უწყებისთვის ბიუ-
 ჯეტის პროექტში გადადებულია: შემოსავალი—
 287.720 მან., გასავალი — 9.845.654 მან., აგრე-
 თვე საგანგებო გასავალი—422.411 მანეთი. სა-
 ბიუჯეტო კომისიას ვერ უცენია შესაძლებლად ამ
 ხარჯთ-აღრიცხვის შემცირება ან მომატება და
 თხოულობს უცვლელად მის დამტკიცებას. ამასთა-
 ნავე კომისია საჭიროდ სცნობს ამ უწყების რეორ-
 განიზაციას მომავალში. სახ. კონტროლის დანიშ-
 ნულებაა, თვალ-ყური ადევნოს, რომ მთავრობამ
 წესიერად და ბიუჯეტის მიხედვით ხარჯოს ფული.
რა-კი ასეთი სარევიზიო და საკონტროლო ხასიათი

აქვს ამ უწყებას, იგი სამინისტროს უნდა გამოეყოს და დამოუკიდებელ დაწესებულებათ უნდა გადაიქცეს, რომელსაც მჭიდრო კავშირი უნდა ჰქონდეს სათათბიროსთანაო. გარდა ამისა საჭიროა, რომ კონტროლი მართო ფორმალურად-კი არ იხილავდეს სამინისტროებისა და უწყების ანგარიშებს, არამედ ფაქტიურ რევიზიას აწარმოებდეს და სათათბიროს სრულს დასაბუთებულს ანგარიშებს აძლევდესო. კამათი გამოიწვია კომისიის ამ აზრმა. მთავრობის მხრით სახელმწიფო კონტროლერი **ხარიტონოვი** წინააღმდეგია ამ უწყების გამოყოფის დამოუკიდებელ დაწესებულებად, რადგან სახ. კონტროლი მართო კონტროლის როლს-კი არ ასრულებს, არამედ ადმინისტრაციულსაცო და ამ მხრით მისი დამოუკიდებელი მოქმედება შეუძლებელიაო. **ციტოვიჩი** ზომიერ მემარჯვენეთა მხრით ეთანხმება მთავრობის წარმომადგენელს, რომ კონტროლის გამოყოფა საჭირო არაა, მაგრამ საჭიროდ სთვლის კომისიის დანარჩენ მოთხვნათ ამ უწყებაში რეფორმების შეტანის შესახებ. კ. დ. **შინგარიოვი** მხარს უჭერს კომისიის მთელ მოთხოვნას; კონტროლი პოლიტიკის გარეშე უნდა იღვას და დამოუკიდებლად უნდა შეეძლოს რევიზორის ფუნქციების ასრულებათ. **ვოეიკოვი** მემარჯვენეთა მხრით ეთანხმება მთავრობის აზრს. ს.-დ. **პოკროვსკი**: სახ. კონტროლი ხალხის ერთგული მსახური უნდა იყოს, უნდა იცავდეს ხალხის ინტერესებს და იმის შიში უნდა ჰქონდეს ყველას, ვინც ჰბედავს ხალხისაგან მოკრეფილ ფულების უბრალოდ გაფლანგვას. ამისათვის კი კონტროლი დამოუკიდებელი უნდა იყოს და მისი სრული რეორგანიზაცია აუცილებელიაო. **კაპუსტინი** ოქტომბრისტების მხრით აცხადებს, რომ ემხრობა კომისიის აზრს სახ. კონტროლის რეორგანიზაციის საჭიროების შესახებ. **როზანოვიც** ტრუდოვიკების მხრით ამასვე აცხადებს. საერთო განხილვა თავდება და სათათბირო მუხლა-მუხლად იხილავს სახ. კონტროლის ხარჯთ-აღრიცხვას, რომელსაც უცვლელად ამტკიცებს. ზომიერ მემარჯვენეთა შესწორება, რომ კონტროლის ცალკე გამოყოფა საჭირო არ არისო, სათათბირომ დიდის ხმის უმეტესობით უარჰყო. კონტროლის ხარჯთ აღრიცხვა დამტკიცებულ იქმნა ყველა ხმებით წინააღმდეგ ს.-დ. ფრაქციისა.

შემდეგ სათათბირომ განაგრძო საყოველთაო

სწავლების პროექტის ერთის ნაწილის განხილვა (6.9000.000 მანეთის გადადების შესახებ).

ფრიდმანი (ებრაელი) აღნიშნავს, რა სიძნელე არსებობს ებრაელთა შორის პირველ-დაწყებით სწავლების გავრცელების საქმეში. **დმოვსკი** (პოლონ. კოლო) უპასუხებს ანრებს: საერო განათლების საქმისთვის გადადებულ ფულიდან უდიდესი ნაწილი იხარჯება საერობო გუბერნიების საჭიროებისათვის, მაშასადამე პოლონეთს, სადაც ერობა არაა, ამ ფულიდან თითქმის არაფერი შეხვდება. თუ რამე შეხვდა, ისიც მოხმარდება ძველის წესის სკოლას, რომელსაც პოლონელთათვის ვნების მეტი არაფერი მოაქვს. ამიტომ პოლონელთა კოლო ვერ კისრულობს პასუხის გებას და მხარს ვერ დაუჭერს მთავრობის მოთხოვნას. მაგრამ კოლო ამასთანავე დარწმუნებულია, რომ ფულის გადადება საჭიროა თვით შიდა-რუსეთისათვის, რუსის ხალხისათვის და ამიტომ იგი წინააღმდეგობას ვერ გაუწევს მთავრობის პროექტს. ასეთია პოლონელთა პოზიცია ამ საკითხში და ეს პოზიცია გვიკარნახებს ერთად-ერთ ტაქტიკას: სრულებით მონაწილეობა არ მივიღოთ ამ საკითხის შესახებ კენჭის ყრაში. ს.-დ. **ჩხეიძე** დარწმუნებულია, რომ რუსული ენა რუსეთის სახელმწიფოში საჭიროა, როგორც ჰაერი. მამა მისიც-კი ეუბნებოდა თურმე: „თუ გინდა კაცი გახდე, რუსული ისწავლეო“ (სიცილი). მაგრამ რუსული ენის სწავლება არა-რუსთა სკოლებში ცუდათ არის დაყენებული: ეგრედ წოდებული მუნჯური მეთოდი მხოლოდ აძულებს არა-რუსთ სკოლას და მშობლიურ ენასაც ავიწყებინებს. **თავ. ვოლკონსკი** (ოქტ.) აცხადებს, რომ რუსეთს არ აუსრულებია თავისი მოვალეობა პოლონელთა წინაშე: როცა პოლონეთში ერობა დაწესდება, მაშინ შეიძლება ითქვას, რომ მოვალეობა ასრულებულია და მაშინ სკოლაც რიგიანი ელირსება პოლონელთ. გამორიცხვის შემდეგ **პუ-რიშკევიჩი** პირველად გამოდის ტრიბუნაზე და მაშინვე სკანდალს იწვევს. ლაპარაკობს იმ თემაზე, რომ ყველა „ინოროდცები“ არ არიან ღირსნი სათათბიროს მზრუნველობისა. რევოლიუციის დროს ბალტიის მხრის გერმანელებმა ლოიალობა გამოიჩინეს და მათთვის ეროვნულ სკოლას ვერ დაუფუძრებთო. შემდეგ ორატორს სურდა პოლონელებზე ლაპარაკი, მაგრამ თავმჯდომარემ გაახსენა—

დანიშნული 10 წუთი გაივდა. პურიშკევიჩი თავისას არ იშლის და განაგრძობს ლაპარაკს. მაშინ თავმჯდომარე მიჰმართავს სათათბიროს და ეკითხება—ჰსურს თუ არა მას დანიშნულ ვადაზე მეტი ალაპარაკოს პურიშკევიჩს. სათათბირო უარს ამბობს. პურიშკევიჩი ტრიბუნიდან ჩამოდის, მაგრამ შემარჯვენეთა ფრაქციას გადაუგდებს რაღაც ნუსხას, სადაც პოლონელ მეფეების გენეალოგიაა აღნიშნული და ყვირის: სანამ ასეთი ნუსხები იქნება გამოკიდებული პოლონურ სკოლებში, მას, ასეთ სკოლას, ადგილი არ უნდა ჰქონდეს რუსეთის სახელმწიფოში. თავმჯდომარე კიდევ შენიშვნას აძლევს თავაშვებულ დეპუტატს დანარჩენ ორატორთაგან აღვნიშნავთ **მეიენდორფს** (ოქტ. იგი უპასუხებს პურიშკევიჩს, რომ შეუძლებელია სწავლა განათლების საკითხში ვიხელმძღვანელოთ ამა თუ იმ „ინოვაციების“ პოლიტიკურ კეთილსაიმედოებით; მით უმეტეს, რომ ამაზე შეხედულება ხშირად იცვლება ხოლმე: რამდენისამე წლის წინად, მაგალითად, იგივე გერმანელები, რომელთაც დღეს აქ პოლიტიკურ კეთილსაიმედოების ატესტატი მისცეს, მოლაღატებად იქმნენ აღიარებულინი; დედა ენას, თავის-თავად და პოლიტიკის დამოუკიდებლად, აქვს ფასი და სახელმწიფო, რომელიც ქრისტიანულ საფუძვლებზეა დამყარებული, ამ ფასს პატივს უნდა სცემდეს (ტაშის ცემა). სათათბირო ათავებს პროექტის ერთიანად განხილვას, იწონებს მას და იწყებს დაწვრილებით განხილვას.

22 მარტის სხდომაზედ სათათბირო განაგრძობს ბიუჯეტის განხილვას. მორიგი საქმეა—სინოდის შემოსავალ-გასავლის აღრიცხვა. მომხსენებელი **კოვალენსკი** განმარტავს, რომ 1908 წლისთვის ნავარაუდევია სინოდის გასავალი 29. 739. 152 მანეთი. კომისია თანახმაა, რომ ეს კრედიტი გადაიდოს, თან იმ აზრისაა, რომ ამ უწყების საფინანსო მეურნეობა ძირიანად უნდა გადაკეთდეს; სახელდობრ: უნდა მოისპოს ის წესი, რომლის ძალით, დღემდე, რაც სინოდს გადაარჩება კრედიტიდან, მისვე განკარგულებაში რჩება, მაშინ როდესაც ყველა სხვა უწყებამ თავისი ეკონომია ხაზინას უნდა ჩააბაროს ხოლმე; უნდა მოეთხოვოს სინოდს სრული ანგარიშები მის „სპეციალურ თანხების“ (აქამდე სინოდი არავის ანგარიშს არ აძლევდა, თუ რა სპეციალური თანხები აქვს და

როგორ იხარჯება ისინი); უნდა მოისპოს სინოდის საკუთარი კონტროლი და მის მეურნეობის კონტროლის საქმე ჩაებაროს სახელმწიფო კონტროლს; სასურველია აგრეთვე, რომ ადგილობრივ საეკლესიო შემოსავალი ადგილობრივ საჭიროებას ხმარდებოდეს და არ გადაიდოს სინოდის განკარგულებაში. მომხსენებელს უპასუხებს **ობერპროკურორი** სინოდისა. სპეციალური თანხები ეკლესიის საკუთრებაა და სრულს მის განკარგულებაში უნდა იყოს. რუსეთში ლოთრანგთაც, კათოლიკეთაც, სომეხ-გრიგორიანცებსაც და ყველა არა მართლმადიდებელ ეკლესიას აქვს საკუთარი ქონება და თანხები, სახელმწიფო მათზე თავის უფლებას არ ავრცელებს და აქ კი ამბობენ, მართლმადიდებელ ეკლესიას უნდა წაერთვას საკუთარი ქონების და თანხების განკარგულების უფლება. დანარჩენ ცვლილებათა წინააღმდეგი თითქმის არც ობერ-პროკურორია. **როძიანკო** ოქტომბრის ტების მხრით ეთანხმება ობერ-პროკურორს და იმ აზრს იცავს, რომ ეკლესია კი არ უნდა გაფაბიუროკრატოთ სახელმწიფოსთვის მის დამორჩილებით, არამედ ხელი უნდა შევუწყუთ მის მეტ დამოუკიდებლობას სახელმწიფოსაგანაო. ამიტომ სასურველი არაა არც მის საკუთარ კონტროლის მოსპობა, არც მის ქონებისა და სპეციალურ თანხების საქმეში გარევა. **დიშა** (პოლონელი) აცხადებს: პოლონელი დარწმუნებულნი არიან, რომ სინოდისთვის საჭიროა კრედიტი, მაგრამ საქმე ისაა, როგორ იხარჯება გადაღებული ფული; 17 აპრილს უმაღლესად გამოცხადდა სარწმუნოების თავისუფლება და ამით ეკლესიის საქმე განცალკევებულ იქნა პოლიტიკისაგან; მაგრამ ამას რომ ვერ ვხედავთ ვერ? შეხედეთ, მაგალითად, როგორ არის განაწილებული ბიუჯეტში ხარჯები: ხოლმის ეპარქიაში, სადაც მართლმადიდებელთა ერთ ეკლესიაზე ძლივს 1000 კაცი მოდის, ერთ ეკლესიის საჭიროებაზე 1674 მანათია გადაღებული; შიდა-რუსეთში კი, სადაც ერთ ეკლესიაზე 10 ათასი მცხოვრები მოდის, 400 მანეთზე ნაკლებია გადაღებული. აქედანაც სჩანს, რომ სინოდს განაპირა ქვეყანაში პოლიტიკური საგანი უფრო აინტერესებს, ვიდრე საეკლესიო. სკოლებშიაც სინოდი პოლიტიკით ხელმძღვანელობს. ამნაირად, ჩვენთვის, პოლონელთათვის, ცხადია, რომ სინოდის მოღვაწეობა პოლონეთში მივინებელია ხალხისათვის და ამიტომ ჩვენ წინააღმდეგი ვიქნე-

ბოდით იმ კრედიტის გადადებისა, რომელიც საკუთრივ პოლონეთში დასჭირდება სინოდს; მაგრამ, რადგან ბიუჯეტში არაა აღნიშნული ამ საკუთრივ კრედიტის რაოდენობა, პოლონელთა კოლომ გადაწყვიტა სრულებით არ მიიღოს მონაწილეობა ამ საკითხის გამო კენჭის ყრავში. **ბელოუსოვი** (ს. დ.) დაწვრილებით არჩევს სინოდის სმეტას და აღნიშნავს, რომ ეკკლესიის მსახურნი ჩვეულებრივ მოხელეებათ გადაიქცნენ და მთავრობა ტყუილად ფლანგავს ხალხის ფულს მათზეო. სარწმუნოება ყოველ ადამიანის კერძო საქმეა და, ს.-დ. აზრით, ეკკლესია სულ უნდა იქმნას განშორებული სახელმწიფოსგან, სკოლაც - ეკკლესიისაგანაო; ამიტომ ფრაქცია წინააღმდეგია სინოდისათვის კრედიტის გადადებისაო. **კარაულოვი** კადეტების მხრით უერთდება საბიუჯეტო კომისიის მოთხოვნათ; თან აღნიშნავს, რომ რუსეთის ეკკლესია სრულებით დაიშორა სახელმწიფომ; ეს უნდა მოისპოს და ავტონომიური ეკკლესია უნდა გადემოკრატდესო. მცირე კამათის შემდეგ სათათბირო შეუდგა კენჭის ყრას. ხმის უმეტესობით სინოდის ხარჯთ-აღრიცხვა დამტკიცდა და აგრეთვე მიღებულ იქმნა საბიუჯეტო კომისიის ფორმულა სასურველ რეფორმების შესახებ სინოდის მეურნეობაში; ფორმულა შეცვლილ იქმნა თანახმად ოქტომბრის ტების შესწორებისა.

„ამირანი“

ახალი ამბები და შენიშვნები.

◆ ნამესტნიკის იუბილეი. 25 მარტს ტფილისში დიდის ამბით ილდესწაულეს კავკასიის გრაფის ი. ი. ვარანცოვ-დაშკოვის სამხედრო სამსახურის 50 წლის იუბილეი. გრაფი ვარანცოვ-დაშკოვი დაიბადა 1837 წელს, ასე რომ ამ ჟამად 71 წლისაა. გიმნაზიის დასრულების შემდეგ შევიდა მოსკოვის უნივერსიტეტში, მაგრამ კურსი არ დაუსრულებია და ამ 50 წლის წინად სამხედრო სამსახური დაიწყო ლეიბ-გვარდიის ცხენოსანთა პოლკში. მონაწილეობას იღებდა კავკასიის მთიულთა დაპყრობაში, თურქესტანის წინააღმდეგ გალაშქრებაში და რუსეთ-ოსმალეთის ომში. აღიქმნა მესამის გამეფებისას (1881 წ.) დაინიშნა სასახლის მინისტრად და ამ თანამდებობაში დაჰყო 1896 წლამდე. 10

წლის შემდეგ-კი, 1906 წელს, დაინიშნა კავკასიის ნამესტნიკად. მე-80 წლებში გრ. ვარანცოვ-დაშკოვი მწერლობაშიაც იღებდა მონაწილეობას. სხვათა შორის, ერობის მოსარჩლედ გამოვიდა და საჭიროდ სთვლიდა მის უფლებათა გაფართოვებას; აგრეთვე მომხრე იყო სოფლის დაწესებულებათა წოდებრივობის მოსპობისა სწერდა აგრეთვე გლეხთა მდგომარეობაზე: საჭიროდ სთვლიდა სანადელო გამოსასყიდ გადასახადების შემცირებას, სახაზინო მამულების იჯარის გადავიღებას გლეხთათვის და მათის მიწადმფლობელობის გაფართოვებას სახ. ბანკის დახმარებით. ნამესტნიკად დაინიშნის დროს გამოაქვეყნა პროგრამა, სადაც აღიარა ერობის შემოღების და გლეხთა მიწადმფლობელობის მოწესრიგების საჭიროება, ადგილობრივ ენებზე სწავლების უფლების გაფართოვების აუცილებლობა, სომეხთათვის წართმეულ საეკლესიო მამულების დაბრუნების საჭიროება და ზოგი სხვა რეფორმა. აქედან დღემდე განხორციელებული იქმნა სომეხთა ეკლესიის მამულების დაბრუნების საქმე.

◆ სასულაიკო კონცერტი ქართული ფილარმონიული საზოგადოება 3 აპრილს მართავს საინტერესო სასულიერო კონცერტს. საზოგადოების ხორო ბ-ნ ზ. ფალიაშვილის ლოტბარობით შეასრულებს საეკლესიო ხმებს, ოთხ ხმაზე დაწერილს (ქალთა და ვაჟთა გუნდისათვის) ზ. ფალიაშვილის მიერვე. კონცერტი გაიმართება „ტფ სობრანიის“ დარბაზში. კონცერტამდე ბ-ნი მონადირაშვილი წაიკითხავს საქართველოს საეკლესიო გალობის მოკლე ისტორიას.

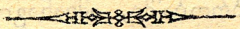
◆ გრიგოლ ორბელიანი. 21 მარტს, შესრულდა 25 წელიწადი, რაც ქართველი პოეტი გრიგოლ დიმიტრისძე ორბელიანი გარდაიცვალა. განსვენებული დაიბადა 1800 წელს, ასე რომ 83 წლისა გარდაიცვალა. სიყმაწვილეში მონაწილეობა მიიღო იმ ახალგაზრდა თავად-აზნაურთა ჯგუფში, რომელსაც მე-30 წლებში აჯანყების მოხდენა უნდოდა საქართველოში, რისთვისაც ჩრდილოეთ რუსეთში გადასახლეს. შემდეგ სამხედრო სამსახურში შევიდა და მაღალ ხარისხამდე დაწინაურდა: იყო სახელმწიფო საბჭოს წევრად, ასრულებდა კავკასიის ნამესტნიკის თანამდებობას, იყო უფროსი კავკასიის სამხედრო ოლქისა და სხვა. მისმა სიკვდილმა დიდი მგლოვიარობა გამოიწვია მთელ საქართველოში

და მსკოვანი პოეტი დიდის ამბით იქმნა დასაფლავებული ქვაშვეთის წმ. გიორგის ეკკლესიის გალავანში. მის სულის მოსახსენებლად, ქ. შ. წ.-კ. გ. საზოგადოების გამგეობის თაოსნობით, კვირას, 23 მარტს, ნაშუადღევს 1-ლ საათზე, განსვენებულის საფლავზე გადაიხადეს პანაშვიდი, რომელსაც მრავალი ხალხი დაესწრო.

◆ სამოსწავლო ოლქის მზრუნველის ცირკულარი გამოცდა, რომლითაც დაავალა გიმნაზიის დირექტორებს და სხვა სასწავლებლის უფროსებს, თვალყური ადევნონ, რომ მოსწავლეებს არა ჰქონდეთ რაიმე იარაღი. სხვათა შორის, მათ ჩამოართვან მოსწავლეთა მშობლებს ხელწერილები, რომ მათ შეილებს არავითარი იარაღი არ ექნებათ.

◆ დეპეშების გზავნა სხვა ენებზე. აქამდე რუსეთში აღვილობრივ მცხოვრებთა ენებზე დეპეშების გზავნა აკრძალული იყო. ეხლა, როგორც რუსული გაზეთები გადმოგვცემენ, შინაგან საქმეთა სამინისტროს განკარგულება მოუხდენია, რომლის ძალითაც მსურველთ შეუძლიანთ სხვა ენებზედაც (რუსეთში მცხოვრებთა ენებზე) ჰგზავნონ დეპეშები (რუსულის ასოებით). ფასი ცოტა მეტია. ასეთის დეპეშის გამგზავნა მოთხოვნისათანავე უნდა წარუდგინოს დეპეშის თარგმანი.

◆ საკვდილით სსსჯელი. სამხედრო სასამართლომ ქუთაისში გაარჩია საქმე არონიშიძის, გალოვარეს და ფირცხალავასი. ამათ ჰბრალდებოდათ სტრატეგიკების ურიადნიკის მგელაძის მოკლვა. სასამართლომ მიუსაჯა: პირველ ორს ჩამოხრჩობა, ხოლო უკანასკნელს უფადო კატორგა.

ლოცვა წმ. მამისა ეფრემ ასურელისა

ხოლო სული სიწმიდისა,
სიმდაბლისა და მოთმინებისა
მომმადლე მონასა შენსა.

სული სიწმიდისა არის ღვთის მადლი, რომელიც ადამიანის ზნეობას იფარავს ცოდვათაგან. ეს მადლი ანიჭებს კაცის გონებას ცხოვრების სიბრძნეს, სულიერ მხედველობას, რომლის საშუალებითაც ადამიანი ყურს უგდებს, შეისწავლის, სცნობს,

თუ როგორ მიდრეკილია მისი ბუნება ყოველგვარ ცოდვისკენ და უცხადებს ამ მიდრეკილებას ჯეროვან ბრძოლას. ამ ბრძოლისათვის იგი იწვევს თანაშემწედ კეთილ გონიერებასა და სვიმდისის სიფხიზეს. მათის შემწეობით ადამიანი იგერებს ბოროტ გულის-თქმათა, როგორც ცოდვათა მიზეზს. მართალია, დაცემული ადამიანის ბუნებისთვის საძნელოა მცირე ცოდვათაგან სრულიად განთავისუფლება, რომელნიც არიან ჰაზრობითი, სიტყვითი და უნებლიეთი ცოდვანი: ივინი დასრულდებიან სიკვდილის სარეცელზე. ხოლო ჩაფლობა ადამიანისა დიდთა, მომაკვდინებელ ცოდვათა წუმპეში, წარმოსდგება ადამიანის შეუფერებლობისაგან, რომლის გამოც იგი უგზურად ემონება ბოროტს უწმინდურების სულსა. მცირე ცოდვათა მარტო სიტყვით შენანებაც საკმარისი არ არის. მათ მოსანანებლად ქრისტიანესგან მოითხოვება მოღვაწეობა ლოცვითა, მარხვითა, მუხლ-მოდრეკითა, გულის-შემუსრვითა და საზოგადოდ კეთილ-მოქმედებითა. ხოლო ვინ არ იცის ჩვენგანმა, თუ რამდენად საძნელოა ესე ყოველივე ჩვენი სუსტი ბუნებისათვის? ვინ არა სცდის ამას? ვინ არ აცხადებს ამ სისუსტესა, მაგ. ეკკლესიაში იშვიათად სიარულით, იშვიათად საიმღულო ზიარების მიღებით? თუ მცირე ცოდვილს ასე ეძნელება სინანულის ნაყოფის შეწირვა, ცხადია დიდი ცოდვილისთვის უფრო საძნელოა იგი, რადგანაც მისგან მოითხოვება უფრო მეტი და ხანგრძლივი ღვაწლი სინანულისა. სხვათა შორის, ამ მიზეზის გამოც ქრისტიანე უნდა ვრიდებოდეს დიდთა მომაკვდინებელ ცოდვათა. ხოლო უკეთუ, საუბედუროდ იგი ჩავარდება რომელთამე მათში, მაშინ არ უნდა დაჰკარგოს მან სარწმუნოება და სასო არ უნდა წარიკვეთოს, პირიქით იგი მოვალეა, რომ მიიღოს სინანულის მოღვაწეობა: მრავალმოწყალე ღმერთი მიიღებს სინანულის ოხრვასა, ცრემლსა და გულის-შემუსრვასა და აპატივებს ადამიანს ყოველ ცოდვას, გარდა ურწმუნოებისა და სასოწარკვეთილების ცოდვათა, რადგანაც ამით იგმობა სული წმიდა, ქვეყნიერი და ზეციერი ცხოვრების მომნიჭებებელი. ასე უნდა იწმინდებოდეს ქვეყნიერ ცხოვრებაში ღვთის მადლით ქრისტიანეს ბუნება, მცირედ თუ დიდთ ცოდვილი, ზენაარი მიზნის მისაღწევად—მისაღებად

ნეტარი უკვდავებისა. ფრიად დიდი სანუგეშოა ჯვარცმული ავაზაკის მაგალითი ცოდვილისათვის: აქ გამოეცხადა ცოდვილ ადამიანის ბუნებას სიყვარული და მოწყალება ღვთისა. მაგრამ როდის? — მაშინ, როდესაც ამ ბუნებამ მიიღო ცოდვათათვის სამაგიერო ჯვარცმითი ტანჯვისა და მის სიმწარეში გამოუცხადა მაცხოვარსა სარწმუნოება შედარებით რა მცირეა ღვაწლი ჩვენი ლოცვისა, მარხვისა, მუხლთმოდრეკისა და სხვ., რომლის მიღებაც ჩვენ გვეზარება!... აქ, თუ, ერთის მხრივ გვანუგეშებს ჩვენ სიყვარული და მოწყალება ღვთისა, მეორეს მხრივ მაგალითი ავაზაკისა გვასწავლის იმ ჭეშმარიტებას, რომ ცოდვილმა ქრისტიანემ უბედურებაშიდაც არ უნდა დაჰკარგოს სარწმუნოება და სასოება, უნდა იცავდეს მათ მტკიცედ, როგორც ცხოვრების უძვირფასეს საუნჯეს.

სული სიმდაბლისა არის მშვენიერი სამკაული ადამიანის ბუნებისა. დიდი სიმდაბლის სულით იყო შემკული ქალწული მარიამი, მაშინ როდესაც იგი იყო ყვავილი გარეგანი და შინაგანი მშვენიერებისა. ზეციერმა სიმდაბლემ გარდამოხედა ამ ქვეყნიერ სიმდაბლეს. ამ გზით გამოცხადდა საიდუმლო მაცხოვარებისა: უზენაესმა სულმა, ღვთის ძემ მიიღო მშვიდ ქალწულ მარიამისაგან განხორციელება და განკაცება. ასე მაცხოვარების საიდუმლო დაფუძნებულია სიმდაბლის სულზე, ამიტომ, თვინიერ ამ სულისა შეუძლებელია ადამიანის ცხოვრებაც. მას მხოლოდ სიმდაბლის სულით შეუძლიან იგრძნოს თვის ბუნების სიგლახაკე, მაცხოვარების საჭიროება და შეიქმნეს მორწმუნე ქრისტიანედ. ასე უსაჭიროებს ადამიანისათვის სული სიმდაბლისა, რომლის მაგალითსაც გვიჩვენებენ თვით ქრისტე — მაცხოვარი და მშობელი მისი, ქალწული მარიამი. „წყნარი და მშვიდი ვარ მე გულითა,“ აღიარა ქრისტემ. „ადიდებს სული ჩემი უფალსა, და განიხარა სულმან ჩემმან ღვთისა მიმართ მაცხოვარისა ჩემისა. რამეთუ მოხედნა სიმდაბლესა ზედა მხევლისა თვისისასა“... ასე უგალობა ღვთისმშობელმა ღმერთსა-მაცხოვარსა. სიმდაბლის სულით მოღვაწეობდნენ ქვეყანაზე, მის ძალით იმყოფებოდნენ სარწმუნოებაში და კეთილმსახურებაში ყოველნი წმიდანნი: მოციქულნი, მამანი და ღვთისა. ამავე სულით უნდა იყვეს მოსილი ყოველი ქრისტიანეც. — წინააღმდეგი სული ამპარტავნებისა, როგორც სული წარ-

წყმენდისა, არ შეშვენის ადამიანის ბუნებას, ცოდვისგან დამცირებულსა და შერცხვენისა. ამ დამცირებისა და შერცხვენის დაღს ვერ ახსნის ადამიანისგან ვერც ოქრო, ვერც ვერცხლი, ვერც სწავლა, ვერც მეცნიერება, ვერც ქვეყნიური რომელიმე ძალა, გარდა ზეციური ძალისა, რომელიც არის მადლი ქრისტე-მაცხოვრისა. ამ მადლს უნდა ესწრაფოდნენ სიმდაბლის სულითა ყოველნი ქრისტიანნი: უფროსი თუ უნცროსი, მოხუცი თუ ჭაბუკი, მამაკაცი თუ დედა-კაცი. გზა სიმდაბლისა არის გზა ქვეყნიური მშვიდობისა და ზეციური ნეტარებისა, ამიტომ ყოველი ქრისტიანე უნდა ერიდოს ამპარტავანების ბოროტ სულსა, რომელიც იხატება ადამიანში გონების რეტიანობითა, მის სავნებლად ყოველგან და ყოველისათვის: რეტიანი გონება, მოკლებულია საღ მსჯელობის ნიჭსა შესახებ ცხოვრების უაღრესთა საგანთა, რომელნიც არიან ადამიანის ბუნებისათვის, და უნდა იყვნენ პირველად ქრისტიანობრივი სარწმუნოება და მისთანხმადი კეთილზნეობა.

სული მოთმინებისა არის მაცხოვარების სული ადამიანის ცოდვილი ბუნებისათვის, წინააღმდეგი მოუთმენელობის ბოროტი სულისა. მოუთმენელობამ დააკარგვნა ადამიანს სამოთხე. ხოლო იმ დიდმა მოთმინებამ, რომელიც გამოაცხადა ქრისტე-მაცხოვარმა, დღიდგან ქვეყანაზე შობისა, ვიდრე ჯვარზე სიკვდილამდე, გაუხსნა ადამიანს სამოთხის გზა. ამიტომ გვიანდერძებს იგი: „მოთმინებითა თქვენითა მოიპოვეთ სულნი თქვენნი“. — მოთმინების გზა არის საცხოვრებელი ქრისტიანისთვის, ხოლო მოუთმენელობა მრავალ-მხრივ ავნებს და ღუპავს მას. მოუთმენელობა ჰბადავს უსიამოვნებას მეუღლეობაში, მეგობრობაში, ამხანაგობაში, მშობელთა და შვილთა, უფროსთა და უმცროსთა შორის. მოუთმენელობა, როგორც განუსჯელობის ნაყოფი, აყენებს ადამიანს მომაკვდინებელ ცოდვაზე. იგი არყვეს ადამიანში სარწმუნოებასა და სასოებას, იგი აბრკოლებს ადამიანს სინანულშიაც. ამ ბოროტი სულის განგდება შეიძლება მხოლოდ მოთმინების სულის მახვილითა. ბედნიერია ამ სულიერი მახვილის მპყრობელი მარჯვენა. უბედურია მარჯვენა, მოუთმენელობის მახვილით გასისხლიანებული, გამომწვეველი მწარე ცრემლთა და გოდებათა!... ნუთუ ეს შეშვენის ქრისტიანეს, მაცხოვარის სიყვარულით დაგვირგვინებულს?!...

ადამიანმა, მისაღები და სასარგებლოა. მაგრამ მიზანი ხსენებული სურათისა სხვა არის, მისი შინაარსი მეტად მზაკვრულია: აბუჩნი, კაცთა მეგობარნი ამით სცდილობენ შეაძულონ კაცთა ყოველი ისა, რაც არის მისთვის ძვირფასი, საყვარელი, სასიხარულო, სანუგეშო და პატივსაცემელი. ესენი ართმევენ საწყალ კაცს ამისთანა საუნჯესა, მის ნაცვლად სხვას არასფერს არ აძლევენ, ხოლო იმავე დროს ისმის მათი ძახილი: „განათლება, განათლება უნდა ერსა.“ — ჩვენც თანახმანი ვართ, რომ უეჭველად უნდა. მაგრამ ჩვენთვის სრულად მიუხდომელი რჩება, რამ უნდა განათლოს ცოდვისგან დაზნელებული ბუნება ადამიანისა, რამ უნდა აამაღლოს მისი ზნეობა, თუ იგი შეიძულებს ქრისტეს ეკლესიასა და სარწმუნოებას, რომელსაც თხოულობს ეს უბედური ბუნება, და რომლის უმჯობესიც არა რომელი სარწმუნოება არ არის ქვეყანაზე?!.. შემდეგ ამისა ადამიანს ხომ რჩება მარტო გზა წარმართ-უღვთოობისა, რომელიც არის გონების სიბნელი და არა მისი განათლება.

ქრისტეს ეკლესია არის ღვთის მადლის სავანგი იგი არის სულიერი ხე. მის შტოებს შეადგენენ საზოგადოდ ქრისტიანენი — სამღვდლოება და ერი. ნიეთიერ ხესა ზოგი შტო უხმება, შორდება მას. მაგიერად იზრდებიან ახალნი შტონი. იმის გამო, რომ ხეს უხმება ზოგი შტო, მას პატრონი არ იმეტებს, როგორც უვარგისსა, არა სჭრის, არა სწავს ცეცხლში, არამედ უფლის და უბრთხილდება, როგორც საჭირო ქონებას. ცოდვა არის ქრისტიანეთა სულიერი სიხმელი, სნეულება. ქრისტეს ეკლესიაში მცირე ცოდვანი, რომელთაც გამოიწვევს ადამიანის ბუნებრივი უძლიურება, რომელთაც ერთგვარად ექვემდებარებიან მღვდელი თუ ერი, საშიშნი არ არიან. მღვდელიცა და ერიც, ვიდრე იგინი მორწმუნენი არიან, ცოდვათაგან იკურნებიან სინანულის საშუალებით, კაცთმოყვარე ქრისტეს მადლით. ერთისა და მეორესთვისაც საშიშნი არიან სარწმუნოების დაკარგვა, მომაკვდინებელი ცოდვანი, მათში შეუღებელი მდგომარეობა, მოუწინაებლად სიკვრპეში სიკვდილი...

სამღვდლოება მოვალეა, რომ სიტყვით და საქმით, ასწავლოს ერს ქრისტიანობის სარწმუნოებისა და კათილ-ზნეობის ჭეშმარიტებანი, — მოვალეა აძოვოს ქრისტეს ცხოვარნი და კრავნი მის მადლის

სულიერ ყანაზე, — მოვალეა თვითონაც მოიბოვოს და ყველას ჩაბეროს სული თვის-ცნობისა, თვის მხალებისა, თვის გამართვისა, საზოგადოდ — შინაიჭის სული უმადლესი თვით-შეგნებისა. ეს მართალია. მაგრამ ისიც, ხომ, მართალია, რომ ერმაც უნდა შეისმინოს სწავლა-მოდგურება სამღვდელოებისა, თანაუგრძნოს, თანაშეუწიოს და გამაცნხადოს ეს საქმით, მით ანუგეშოს და გაამხნეოს იგი. მღვდელთა და ერთა შორის მაცხოვარების საქმე უნდა სრულდებოდეს ურთიერთის თანაშემწეობით, ამას მოითხოვს კეთილგონიერება და ქრისტიანული სიყვარული, რომელნიც უნდა ცხადდებოდნენ მეტადრე ამ დიდ საქმეში. აქ აღგილი არ უნდა ჰქონდეს, არც ერთ მხარეში, სულსა ექვისასა; შეურაცხებისასა, წინააღმდეგობისასა. აქ უნდა სუფევდეს იმ ჭეშმარიტების შეგნება, რომ უფველი ქრისტიანე ზიად უნდა იყოს მორწმუნე და კეთილ-მსახური: ვერც მღვდელს სიწმიდე აცხვენებს ერის-კაცსა, ვერც ერის-კაცის სიწმიდე მღვდელსა.

უკეთუ მღვდელი სცოდავს, როდესაც თვის მოვალეობას უცხადებს დაუღვერობას და ზარმაცობას, ნუ თუ ერისკაცი — ქრისტიანეც არა სცოდავს: როდესაც იგივე მღვდელი მწირველია, ხოლო ერისკაცი, ჯანსალი, იმავე დროს ლოგინში განცხრება, ხოლო ეკლესიაში წასვლა, თუნდა კვირა-ღღესასწაული იყვეს, მას სრულიად ჰაზრადაც არა აქვს? კერძოდგან ზოგადის დასკვნა უსაფუძვლოა: უკეთუ რამდენიმე პირნი, მღვდელთა თუ ერთგანნი, არღვევენ თავის მოვალეობას, ამის გამო შეურაცხება ეკლესიისა და საზოგადოდ ქრისტიანობისა არის ნიშანი გონებისა და სეინილის დაკარგვისა. ბევრი, ბევრი ნაკლი აქვს ჩვენ ცხოვრებას. ამ ნაკლში სწარმოებს იგი საუკუნოებით. დამახინჯებული ცხოვრების გასასწორებლად ადამიანი, თუმცა იგონებს სხვა და სხვა სახსართა, მაგრამ მისი ცხოვრება არა სწორდება, არც გასწორდება, ვერც მხიარულისა და მოცინარის კომედით, ვერც ნაღვლიანის ტრადელით, ვერც ადამიანის გულის-თქმითა რომანული გამოხატვითა, თუმცა საზოგადოება უცხადებს ამათ დიდს ერთ-გულებას, სწირავს მათ ღღესა და ღამესა, ვერცხლსა და ოქროსა..

დროა შეგნებისა, რომ ცხოვრების გასწორება, კეთილზნეობა ოქრო ვერცხლით სასყიდელი არ

არის. ამისთვის საჭიროა სული სიწმიდისა, სიმდაბ-
ლისა, მოთმინებისა და სიყვარულისა. ეს სული
სუფიერს მხოლოდ ქრისტეს ეკლესიაში: მას არ უნ-
და მოშორდეს ქრისტეანე, მის კურთხევით უნდა იტ-
ვართოს მან სიმძიმე ქვეყნიური ცხოვრებისა, მის კურ-
თხევაში უნდა განუტყოს სული თვისი, რათა შეიქმნას
ქედ ზეციერი ეკლესიისა; რამეღაც ნეტარებით დღე-
სასწაულებს ცოდვათა ძველს.

ცრემლთა მდინარითა უდაბნო უქმი მოიშუშა-
კე და სიღრმით სულისათ სულ-თქმითა, ასეუ-
ლად შრომანი ნაყოფიერ ჰყვენ, და იქმენ მნა-
თობ და განმანათლებელ სოფლისა საკვირველ-
ბათა მიერ, მამაო წმიდაო ეფრემ, ევედრე ქრის-
ტესა ღმერთსა შეწყალებად სულთა ჩვენთათვის.
(ტროპ.)

ი. ბაღუევი.

წიგნი „გამოსვლათა“

მოსე წინასწარმეტყველის მეორე წიგნს ებრა-
ულს დაბადებაში ეწოდება სახელად: **„ვეელეჰ შე-
მოთ“** — „ესე სახელები არს“, რადგანაც ამ სიტ-
ყვებით იწყება იგი; ბერძნული სახელწოდება ამ
წიგნისა „ექსოდოს“ და ქართული „გამოსვლათა“
აღებულია ამ წიგნის შინაარსიდან; აქ მოთხრობი-
ლია ურიათა გამოსვლის ამბავი ეგვიპტიდან, მათი
მგზავრობა სინას მთამდე და თავგადასავალი მგზავ-
რობის დროს.

დრო, ადგილი და მიზანი წიგნის დაწერისა.

წიგნი გამოსვლათა არის გავრძელება შექმნათა წი-
გნისა და დაწერილია მის შემდეგ მოსესგანვე, თუმ-
ცა-კი არა ერთს დროს, არამედ დრო-გამოშვებით,
იმის მიხედვით, თუ როდის ღებულობდა მოსე
ღვთისაგან განცხადებას, სჯულს და ბრძანებას მა-
თი ჩაწერის შესახებ; თვით წიგნიდან სჩანს, რომ
ღმერთმა არა ერთხელ უბრძანა მოსეს ჩაეწერნა
სხვა და სხვა ბრძანებანი და სიტყვანი. (17, 14;
24, 4; 34, 27 და სხვა). წიგნი „გამოსვლათა“ და-
წერილია სინას უდაბნოში. **მიზანი** ამ წიგნის და-
წერისა მდგომარეობს მაში, რომ დაცულ იქმნას
მორწმუნეთათვის ამბავი და მოთხრობა ძველი აღ-
თქმის ეკლესიის საბოლოოდ მოწყობისა და კა-
ნონები ეკლესიური, ზნეობრივი, სამოქალაქო, სა-
ხელმწიფო და შინაური, რომლებიც ღმერთმა
მისცა ებრაელებს.

წიგნი „გამოსვლათა“ განიყოფება სამ ნაწი-
ლად; პირველი ნაწილი შეიცავს თორმეტს თავს
I XII; აქ აღწერილია ებრაელთა მდგომარეობა
ეგვიპტეში იოსების გარდაცვალების შემდეგ მათ
გამოსვლამდე და ყველა გარემოებანი ამ გამოსვლი-
სა; მეორე ნაწილში მოთხრობილია მოგზაურობა
ებრაელთა სინას მთამდე თ. XIII—XVIII; მესამეში
მოთხრობილია ღვთის გამოცხადება სინას მთაზე,
აღთქმა და მიღებული სჯული XIX—XL.

ნაწილი პირველი I—XII თ,

იაკობის გადასახლებიდან ეგვიპტეში ებრაელ-
თა გამოსვლამდე განვლო ორას თხუთმეტმა წელი-
წაღმა; ამ ხნის განმავლობაში ძენი ისრაილისანი
გამრავლდნენ, აღორძინდნენ და განძლიერდნენ.

იოსების დროინდელი სამეფო გვარი განდევ-
ნილ იქმნა ეგვიპტიდან და გამეფდა ახალი მეფე,
ახალი სამეფო გვარიდან. ამან არ იცოდა ის სამსა-
ხური, რომელიც იოსებმა გაუწია მეგვიპტელებს
და ამიტომ მან ეჭვით და მტრულად დაუწყო ცქე-
რა ებრაელებს; მას ძალიან აფიქრებდა და აშინე-
ბდა ებრაელთა გამრავლება, რადგანაც ეშინოდა
სამეფო ტახტი არ წამართვანო და მოისურვა მათი
შესუსტება. მან დაუდგინა ებრაელებს **ზედა მდგო-
მნი საქმისანი**, ანუ მეთვალყურენი, რომელთაც
უნდა შეეწუხებინათ ურიები მუშაობით. ამ დროს
ურიებმა ააშენეს ქალაქები: ჰითონი, რამესე და
ონი, ანუ მზის ქალაქი (ილიოპოლის); მაგრამ რამ-
დენადაც მეგვიპტელნი აწუხებდნენ ურიებს; ეს
უკანასკნელნი, ღვთის მადლით და შეწევნით, უფ-
რო ძლიერდებოდნენ და მრავლდებოდნენ შე-
მცირების და შესუსტების მაგივრად, და ამიტომ
უფრო შესძულდნენ მეგვიპტელებს.

რადგანაც სასტიკმა და მძიმე მუშაობამ არ შე-
ასუსტა ურიანი, ფარაო*) მიმართა უსასტიკეს
ზომას. მან უბრძანა ბებიებს, მოეკლათ ყველა ვა-
ეები, რომლებიც ებრაელთა ქალებს დაებადებოდათ
მაგრამ ამ ბებია ქალებს უფლისა უფრო ეშინოდათ
ვიდრე ფარაოსი და არა ხოცავდნენ ახლად დაბა-
დებულს ვაეებს; განრისხებულს ფარაოს კი მოახ-
სენეს, რომ ებრაელთა ქალები არ არიან მეგვიპ-

*) ყველა მეგვიპტელ მეფეებს ერქვათ სახელად „ფარაო“; ეს სიტყვა ნიშნავს ხარისხს: მთავარი, უმაღ-
ლესი, უმაღლესობა, მაღალი სახლი.

ტელ ქალებსავით ნაზნი, უბებიოდაც გაუქირებლივ შობენ შვილებს და ჩვენ მიგვიწვევენ ხოლმე მხოლოდ მაშინ, როცა ბავშვი უკვე ნაშობიაო. მაშინ ფარაომ მთელს სამეფოში გასცა ბრძანება, რომ უთუოდ დაეხოცათ ურიების ახლად დაბადებული ვაჟები. (თ. 1).

ამ დროს ერთს ებრაელს ამრამს, რომელიც იყო ლევის ტომისგან, დაებადა ძე, სახით მშვენიერი; მშობლებმა ყრმა სასიკვდილოდ ვერ გაიმეტეს და სამი თვის განმავლობაში სახლში შეინახეს. როცა ბავშვის შენახვა სახლში შეუძლებელი გახდა, მაშინ დადამ ჩააწვინა იგი გაფისულს კიდობანაკში, რომელიც დადგა მდინარის პირას. ამ მდინარეზე საბანაოდ გამოვიდა ჩვეულებისამებრ მეფის ასული მხევალთა თანხლებით; მან დაინახა კიდობანაკი, უბრძანა მხევალს მისი მოტანა, გახსნა და ნახა შიგ მწოლარე და მტირალი პატარა ბიჭი; მეფის ასულმა მაშინვე იცნო, რომ ბავშვი ებრაელი იყო და მოიწონა იგი; ამ დროს გამოჩნდა იქ ამ ბავშვის და, რომელიც აქამდის ლერწმებში იყო დამალული, რომ ეცქირნა, რა მოუვიდოდა მისს ძმას; მან, მეფის ასულის თხოვნით, მოიყვანა ბავშვის გამზრდელი; გამზრდელად იყო ბავშვისავე დედა. მეფის ასულმა იშვილა წყალში ნაპოვნი ყრმა და დაარქვა მას სახელად მოსე *); მოსე სცხოვრებდა მეფის კარზე; აქ ის განისწავლა ყოვლითა სიბრძნითა მეგვიპტელთათა (საქმე მოც 7, 22).

მოსემ იცოდა გაქირვებული მღვდომარეობა ებრაელთა მეგვიპტეში, ის ხედავდა ყველა მათს უბედურებას და სწუხდა. ერთხელ მოსემ დაინახა, რომ ერთი მეგვიპტელი სცემდა ებრაელს; იგი შეწუხდა ამითი, მიეშველა ებრაელს და მოჰკლა მეგვიპტელი და დამარხა ქვიშაში. მეორე დღეს კიდევ დაინახა მოსემ, რომ ორი ებრაელი ჩხუბობდნენ; მან მოინდომა მაჩხუბართა შერიგება, მაგრამ ერთმა მათგანმა უთხრა მას: ვინ დაგადგინა შენ მთავრად და მსაჯულად ჩვენზედა; ანუ ჩემიცა მოკვლა გნებავს შენ, ვითარცა მოჰკალ გუშინ მეგვიპტელი იგი? მოსე მიხვდა, რომ მისგან მეგვიპტელის მო-

*) მთ მეგვიპტურად ნიშნავს წყალს, ში ბავშვს; მთ ში—ბავშვი, ანუ შვილი წყლისა; ებრაელებმა შემდეგში ეს სახელი გადააკეთეს თავიანთებურად—მთ შეჰ, რაცა ებრაულად ნიშნავს გამომხსენელს.

კელის ამბავი გავრცელებულა ხალხში; მეფემდინაც მიადწია ამ ხმამ და მან მოისურვა მოსეს მოკვლა; მოსე გაიქცა მდინამელთა ქვეყანაში, შერიგებულა ცოლად იქაური მღვდლის იოთორის ასული და სცხოვრებდა მშვიდობით; ებრაელნი კი კვალად შეწუხებული იყვნენ მეგვიპტელთა მძიმე უღლით (თ. 2).

მოსე მწყსიდა თავის სიამამის იოთორის ცხვრებს; ერთხელ ის ცხვრებით მივიდა ქორივის მთასთან. აქ მას ეჩვენა ანგელოზი უფლისა ცეცხლითა აღისათა მაყვლოვანით გამო, და იხილა, ვითარმედ მაყვლოვანსა ალატყდების ცეცხლი და მაყვლოვანი იგი არა შეიწვის (თ. 3, 2).

მაყვლოვანში გამოცხადებულს ანგელოზს მოსე უწოდებს უფლად და ღმერთად; (4—6 მ.) თვით ანგელოზი კი თავის თავს უწოდებს ღმერთად აბრაამისა, ისააკისა და იაკობისა (6.) ეს ანგელოზი არის ყოვლის მცოდნე და ყოვლად შემძლებილი (19—20 მუხ); ამიტომ, წმიდა მამათა აზრით, მოსეს მაყვლოვანში გამოცხადება სამების მეორე პირი, ძე ღვთისა, რომელსაც საღვთო წერილი უწოდებს დიდისა განზრახვისა ანგელოზს (ესაია 9, 6), მიტომ რომ მისი საშუალებით ეუწყათ კაცთა წინა საუკუნეთა განზრახვა მათი გამოხსნისა, —და ანგელოზი ალექმისა (მალ. 3, 1), მიტომ რომ მან გამოუცხადა კაცთა ძველი და ახალი ალექმა ღვთისა.

გაგრძელება იქნება.

რედაქციისაგან.

ორი თვის განმავლობაში „მწიქემსი“-ს რედაქციის სტამბაში მუშაობა არ სწარმოებდა, რადგან სტამბის მუშასთან შეთანხმება ვერ მოხდა. საქმე სამედიცინო სამართალს გადაეცა, ხოლო დროებითად ყურანდის გამცემს ქ. თბილისში იქმნა გადატანილი. სწორედ ამ მიზეზით შეკვანდა „მწიქემსი“-ს მარტისა და აპრილის №№-ის დაბეჭდვა. შემდეგი №-ბის გამოცემა ისევ საკუთარ სტამბაში დაიწება და ვეცდებით კიდევ თავის დროზედ გუგზავნოთ შეითხველებს. რაც შეეხება სამედიცინო სამართალს, რომელიც საგულისხმოს თავისი უცნაურებით, დაბეჭდავთ შემდეგ №-ში.

შ ი ნ ა ა რ ს ი.

როდის ველირსებით ძველი წესწყობილების შეცვლას სასულიერო წოდებაში. დეკ. დ. ლამბაშიძისა.—მღვდელთ მთავრების გადაყვან-გადმოყვანა.—დასაწყისი (თარგმანი) მღ. ი. ლუკიანოვისა.—ქრისტე (ლექსი) ლ. გაგუასი.—სახელმწიფო სათათბირო.—ახალი ამბები და შენიშვნები.—ლოცვა წ. მ. ეფრემ ასურელისა. ი. ბალუევისა.—სჯულდებითი წიგნები ძველი ალექმისა. (გაგრძელება).

რედაქტორ-გამომცემელი დეკ დ ლამბაშიძე, 30 მარტი, 1908 წ.

მსწრაფლ-მბეჭდავი „მომობისა“ მოსკოვის ქუჩაზე, № 5.